

U Zagrebu 1997. godine

Pripremio Zvonko Sesar-moji zapisi-rokovnik

Kako se stvarala obrana i vojska Republike Hrvatske u godini 1990-1991.

Na prvim slobodnim višestranačkim izborima 1990. godine, na povijesnoj prekretnici, na čelo hrvatskog naroda došao je čovjek i stranka koja će na načelima općeg nacionalnog jedinstva prokčiti put u obećanu zemlju – u neovisnu i međunarodno priznatu Republiku Hrvatsku.

Međutim, mlada hrvatska demokracija odmah po uspostavi, nakon dugo vijekova istinske hrvatske vlasti dovedena je u pitanje već tijekom kolovoza 1990. godine započinjanjem „balvan revolucije“ i učestalim provokacijama srpskih ekstremista. Već je tada bilo vidljivo da se političke i vojne strukture bivše SFRJ pripremaju slomiti hrvatski narod i njegovu samosvijest, a što je trebalo imati u konačnici – nacionalno, gospodarsko i kulturno zatiranje cjelokupnog hrvatskog nacionalnog bića.

Uočili smo da se u vojarne na području Hrvatske na služenje vojnog roka upućuju mladići srpske nacionalnosti, a da se hrvatski novaci upućuju u druge republike. Na ove nepravilnosti i kršenje tadašnjih propisa od strane vojnih i civilnih struktura zvanog Republičkog sekretarijata za obranu, ukazali smo predsjedniku dr. Franji Tuđmanu kako bi se poduzele odgovarajuće mjere i promijenila politika upućivanja novaka na služenje vojnog roka u tzv. JNA. Zahtijevali smo da se poveća broj hrvatskih mladića koji će ostati služiti vojni rok u Hrvatskoj te smo se preko dnevnog tiska očitovali da zabranjujemo upućivanje novaka na služenje vojnog roka u druge republike bivše Jugoslavije. Ovaj naš primjer slijedile su i mnoge druge općine u Republici Hrvatskoj.

U rujnu mjesecu 1990. godine, u vrijeme sve očitijeg i otvorenijeg pritiska iz Beograda, počeli smo ustrojavati prve dobrovoljačke omladinske jedinice zvane DOJ kako bi se prikrla organiziranost hrvatske mladeži u jednu novu organizaciju.

Upoznati smo sa izuzimanjem oružja od strane tzv. JNA iz skladišta TO, a pomagači su im bili, u to vrijeme zaposlenici RŠTO, političari iz bivšeg jugo-komunističkog sustava. Službe sigurnosti i drugi izdajnici. Tako je praktično razoružan hrvatski narod te smo tražili početkom rujna 1990. godine, povrat oduzetog oružja u skladište Sekretarijata narodne obrane Centar. Na taj način željeli smo ponovno doći do oduzetog oružja. Međutim, kao što znate „jugo“ generalima ni na kraj pameti nije padalo da oružje vrate njegovom pravom vlasniku – hrvatskom narodu, građanima Grada Zagreba i općine Centar. Poradi toga, Hrvatska demokratska zajednica kao stranka, koja je u to vrijeme jedina imala dobru organizaciju i primjerenu stranačku stegu, poduzima niz aktivnosti u pripremanju obrane teško izvojevane demokracije. Tako se prave popisi stranačkih ljudi na području Centra, organizira popis privatnog oružja, a počinje se s ustrojavanjem prvih dragovoljačkih grupa. U svim mjesnim

zajednicama na području općine Centar uspostavljeni su kontakti sa svim stranačkim aktivnostima te se oni u najvećoj mjeri uključuju u dragovoljačke grupe. Obzirom da su dragovoljci bili svih starosnih dobi napravljena je selekcija te je izdvojeno 400 osoba u najboljoj fizičkoj kondiciji. Od toga 246 dragovoljaca bilo je vojno ustrojeno u trojke, desetine i rojeve. Osnovne zadaće dragovoljaca u početnoj fazi bile su organiziranje zaštite na svom području, praćenje i dojavljivanje.

O dragovoljcima koji su posjedovali oružje vodila se posebna evidencija, a mnogi građani starije dobi koji su imali osobno oružje davali su to oružje dragovoljcima po mjesnim zajednicama. To je bilo prvo oružje kojim su raspolagale dragovoljačke grupe.

Savjet obrane općine Centar krajem 10. mjeseca 1990. godine na zatvorenoj sjednici Izvršnog vijeća potencirao je pitanje nabavke oružja. Nakon jednoglasnog prihvatanja ovog prijedloga počela je organizirana nabavka oružja na području Grada Zagreba a i šire i to lovačkog i osobnog naoružanja. Prilikom nabavke i legalizacije oružja veliku potporu pružilo nam je Ministarstvo unutarnjih poslova, posebno gospodin Poslek koji je na svaki naš zahtjev za izdavanje dozvole za osobno ili veće količine drugog oružja odgovarao pozitivno i žurno tako da je omogućena legalna nabavka oružja u Hrvatskoj i inozemstvu. Organiziraju se grupe građana koje nabavljaju osobno oružje i daju im se dozvole za posjedovanje oružja (oružani list) jer je do tada vrlo mali broj Hrvata u vlasništvu imao bilo kratko, bilo dugo oružje. Početkom studenog nabavljaju se deseci komada lovačkog oružja što se izuzetno pozitivno odrazilo na moral dragovoljaca i predstavljalo velik poticaj i ohrabrenje za uspješnu obranu domovine.

Iz srednjih škola na području općine Centar uzeto je oružje - stare puške M48 na kojima je još bio ugraviran grb njemačke vojske iz II. svjetskog rata.

Puške su bile neupotrebljive poradi probušene cijevi i obrušene udarne igle. Pojedini stručni dragovoljci su ih žurno i kvalitetno osposobili te su predane dragovoljačkim strijelcima na uporabu.

Pošto su na području općine Centar koncentrirane sve glavne hrvatske državne ustanove

(Vrhovništvo, Sabor, Vlada, Ministarstvo obrane), dragovoljci su osjećali veliku odgovornost za obranu tih institucija pa tijekom studenog 1990. počinje intenzivna priprema u stvaranju plana obrane općine Centar koji je obuhvaćao:

- zaštitu svih objekata posebno važnih za funkcioniranje države;
- plan zaprečavanja ulica raznim prometnim sredstvima (kamionima, tramvajima, autobusima, osobnim automobilima);
- utvrđivanje prohodnosti kanalizacija u starom dijelu Grada. Ukoliko bi došlo do površinskog ili uličnog zaprečavanja od neprijatelja, borbeno bi se djelovalo iz kanalizacijskih mreža na neprijatelja;
- osposobljavanje javnih skloništa za prihvrat stanovništva i pružanje medicinskih usluga;

- angažiranje većeg broja medicinskog kadra na tajnom prikupljanju medicinskog materijala i opreme te u slučaju potrebe njihovog iznošenja iz bolnica kao i osposobljavanje medicinskih ekipa za brze intervencije na terenu;
- pravljenje „molotovljevih koktela“ i plinskih bombi koje su izrađivane tako da su ojačane najlonske vreće punjene plinom propan – butan;
- naoružavanje dragovoljaca po mjesnim zajednicama kupljenim ili privatnim oružjem;
- obučavanje strijelaca i njihovo postavljanje na sva važnija mjesta – vidikovce kao što je npr. zgrada „Croatie“ na trgu bana Jelačića, zgrade na križanju Gundulićeva – Ilica, Frankopanska – Ilica, trgu kralja Tomislava, „Mimara“, Draškovićeve, Branimirova, Savska, željeznički kolodvor;
- praćenje i utvrđivanje kretanja unutarnjeg neprijatelja – KOS – ovaca, velikog broja kadrova bivšeg komunističkog sustava koji su u državnim institucijama radili protiv naše domovine te ostalih nelojalnih građana;
- organiziranje manjih diverzantskih grupa za izvršavanje posebnih zadaća na cjelokupnom području općine Centar.

Kako je ugroženost hrvatskog poretka bila sve veća stalnim provociranjem i sve otvorenijim prijetnjama o mogućem napadu JNA u ulozi „velikosrpske“ fašističke i imperijalističke politike, dragovoljci su se sve više organizirali pa se tako u mjesnim zajednicama uvode cjelodnevna dežurstva. U to vrijeme JNA pali tenkovske motore, pojačava se špijunsko djelovanje, stvara se pritisak i napetost, ali sve to na naše dragovoljce djeluje sasvim suprotno nego što je neprijatelj očekivao. Oni su sve povezaniiji, usklađeniji, bolje organizirani u obrani svog Grada Zagreba i Vrhovništva Republike Hrvatske.

Svjesni svoje nemoći zbog lakog oružja i nedostataka protuoklopnih sredstava, u odnosu na veliku koncentraciju oklopno mehaniziranih brigada JNA u Zagrebu i okolici (vojarne „Maršalka“, Dugo Selo, Velika Gorica, Jaska i druge) organizirali smo sastanak s tadašnjim direktorom „INA“-e, gospodinom Valentićem, direktorom „Croatiatrans“-a i „Autobusnog kolodvora“, gospodinom Ivušićem te načelnikom sigurnosti „Hrvatskih željeznica“, gospodinom Marinićem, na kojemu je dogovoreno provođenje zaprečavanja u gradu Zagrebu. Na tom sastanku određene su zadaće za svakog ponaosob kako bi se na određeni znak provelo žurno zaprečavanje. „Hrvatske željeznice“ su u Zagreb dovezle 3 00 – 4 00 željezničkih vagona i pripremile za zaprečavanje željezničke pruge od Borongaja do „Plive“ na Črnomercu kako bi se na toj relaciji zaštitio sjeverni dio grada od brzog prodiranja tenkova i samohodnog oružja „jugo“ vojske s juga, a to je značilo i obranu glavnih institucija vlasti Republike Hrvatske.

Pošto je na području općine Centar bilo mnogo organiziranih grupa dragovoljaca, a i veliki broj građana svakodnevno se javljao u želji da se uključi u obranu domovine, bilo je potrebno uvezati sve trojke, grupe i desetine u vojnu postrojbu te se na sjednici Savjeta za narodnu obranu, održanoj **12. prosinca 1990. godine u 19h**, donosi odluka o ustrojavanju **PRVOG**

DOBROVOLJAČKOG ORUŽANOG ODREDA „CENTAR“. Na toj sjednici iznijeti su podaci o 246 dragovoljaca - boraca ustrojenih u desetine i određeni su njihovi zadaci.

Odred je bio potčinjen užem rukovodstvu općine Centar na čelu sa Zvonkom Sesarom, a zatim gradskim sekretarom obrane, gospodinom Zvonimirom Červenkom koji je koordinirao i prezentirao najvišim državnim organima sve akcije na području Grada Zagreba.

U pretpostavci da okupatorska „jugo“ vojska krene svom žestinom na Grad Zagreb i na rušenje legitimno izabranih državnih organa, dragovoljci su bili spremni da na poziv svakog od 14 zapovjednika u to vrijeme sekretara obrane, u njihovim općinama pomognu pri zaprečavanju i borbi protiv komunističke i velikosrpske ideologije koja se nadvila nad hrvatski narod.

Na obroncima Sljemena – Šestine, Remete, Mlinovi, Cmrok, Pantovčak – organizirane su posebne grupe – trojke koje su imale zadaću izviđanja, ali i djelovanja u slučaju helikopterskog desanta.

Grupa „Krtice“ pročešljala je cijelu kanalizacijsku mrežu na svom području pa su, između ostalog, došli u dvorište Vojnog suda te bili pripravnici, ukoliko bude potrebno, izvesti akciju spašavanja uhićenih „Virovitičana“. Naši hrabri momci pribavili su nacрте vojnih veza i drugih PTT komunikacija i po potrebi su bili spremni prekinuti kompletne telekomunikacije.

„Raznovrsnost i bogatstvo“ improviziranim protuoklopnim oružjem u posjedu dragovoljačkog odreda bilo je:

- a) litrene boce s benzinom, nitro-razređivačem i šećerom
- b) plinske boce
- c) boce s benzinom i lakom za parkete, itd.

Ovaj i slični arsenal pružao je ipak dovoljnu dozu samopouzdanja i hrabrosti koji su tada jedini bili u neograničenim količinama.

Danonoćno se vodio i pravi psihološki rat protiv neprijatelja i to na način stalnog praćenja osoba za koje smo znali da rade protiv naše domovine, nazivajući ih telefonom, pišući anonimna pisma, namjerno javljajući lažne podatke te se na taj način stvarao opći dojam nesigurnosti, a nerijetko i panike. Posebno je učinkovito djelovalo namjerno širenje lažnih podataka o broju naših dragovoljaca i naoružanja u svrhu zbunjivanja i zastrašivanja „jugo vojske“.

Na ultimatum SSNO Vrhovništvu Republike Hrvatske od 15. siječnja 1991. Godine o razoružavanju „paravojne hrvatske formacije“, nismo se pokolebali, već smo naoružani osobnim naoružanjem izašli na ulice i čuvali važnije punktove. S lovačkim puškama i „molotovljevim koktelima“, bilo nam je jasno da ovaj rat koji je počimao moramo dobiti.

Iz prvog dragovoljačkog odreda „CENTAR“ izrasla je 100. brigada HV-a i mnoge druge zagrebačke brigade koj su obranile i proslavile se na mnogim bojištima u Domovini. Mnogi naši dragovoljci bili su pripadnici Hrvatske vojske koja je bila izrasla u respektabilnu vojnu silu.

Najbolji dokaz za to su akcije HV-a 1991. kada je izvedena prva operacija oslobađanja zapadne Slavonije do briljantno izvedenih strateških operacija BLJESAK i OLUJA. Na kraju ovog kratkog osvrta na kratku, ali hrabrošću i požrtvovnošću istkanu povijest prvog Dragovoljačkog oružanog odreda „CENTAR“ završio bih riječima Prvog hrvatskog predsjednika dr. Franje Tuđmana:

„BEZ VLASTITE DOMOVINE, VLASTITE DRŽAVE I VLASTITE ORUŽANE SILE NEMA SLOBODE I PRAVOG ŽIVOTA.“

Predavač

Mr. sc. Zvonko sesar

12. srpnja 1990. godine, kao stranalki predstavnik HDZ-, preuzimam funkciju sekretara obrane u bivšoj općini Centar u Zagrebu i natoj funkciji dočekujem početak „balvan revolucije“. Uviđajući da pred hrvatskim narodom stoje sudbonosna vremena otvorenog sukoba s „velikosrpskom“ politikom, sa svojim suradnicima poduzimam odgovarajuće mjere u bivšoj općini Centar.

U rujnu mjesecu, točnije, 12. rujna 1990., zabranjujem upućivanje novaka na služenje vojnog roka izvan teritorija Republike Hrvatske („Večernji list“). Na osnovi te odluke poduzimamo sve radnje kojima bi postotak novačenja u Republici Hrvatskoj bio sveden na najminimalniju mjeru što je u sebi sadržavalo:

1. Zabranjujem slanje novaka iz Republike Hrvatske dok se ne poveća razrez u korist Republike Hrvatske sa 7,5% na 15%
2. Šaljem dopis Predsjedniku republike dr. Franji Tuđmanu u kojem mu skrećem pozornost na nesrazmjer u broju i nacionalnom sastavu novaka u Republici Hrvatskoj koji je ispod zakonom predviđenih normativa te ga molim, u ime Savjeta obrane općine Centar da poduzme sve mjere i aktivnosti kako bi nepovoljna struktura novaka u Republici Hrvatskoj bila izmijenjena, sagledavajući opasnu prijetnju po stabilnost Republike Hrvatske trenutnim stanjem. Ujedno ga molim da utječe na tadašnji Republički sekretarijat za obranu da što žurnije riješe ovo pitanje.
3. Ukazujem na velik broj novačenja Srba iz svih drugih republika „bivše Jugoslavije“, napose u srpskim općinama u republici Hrvatskoj, stavljajući naglasak na to da su vojarne na području Republike Hrvatske po nacionalnom sastavu pretežno sastavljene od Srba te da u slučaju izvanrednih prilika ili ratnih djelovanja zauzimanje i kontrola „jugo“ vojarni neće biti bez oružanog otpora časnika i novaka srpske nacionalnosti.

Nakon donošenja odluke o neupućivanju novaka na služenje vojnog roka i naše dosljedne primjene dobivenih uputa, u Republičkom sekretarijatu za obranu nastaje alarmantno stanje te se pozivaju svi sekretari za narodnu obranu i priopćava nam se da moramo uputiti novake na služenje vojnog roka, a po zapovjedi ministra obrane, gospodina Petra Kriste.

Tijekom rujna mjeseca 1990. godine sudjelujem u organiziranju prvih Dobrovoljačkih omladinskih jedinica u sklopu hrvatske mladeži sa namjerom da potenciramo odlučnost i spremnost hrvatske mladeži da brani i obrani suverenost Republike Hrvatske. U tu svrhu napravljen je i predstavljen prvi plakat „buđenje ruže hrvatske“. Izgled plakata je u potpunosti odražavao sva htijenja hrvatskog naroda u obliku crne podloge s muškom rukom raširenih prstiju i crvenom ružom te jasnom simbolikom:

„Hrvatski put je pun trnja i boli, ali će bez obzira na sve ipak procvjetati u svom punom sjaju.“

Na projektu je radio gospodin Rajko Dumančić – sekretar obrane Novi Zagreb, gospodin Darko Kujundžić – sekretar za obranu Medveščak i ja. Plakati su bili podijeljeni po općinama, u MZ i u športske klubove. Namjerno smo plasirali informacije i osobno davali do znanja da su DOJ nenaoružane. Zbog političke situacije i svih okolnosti kao i pritiska SSNO iz Beograda bili smo obilježeni da organiziramo paravojne formacije.

Međutim, stvari su se politički, ali i vojno dosta loše odvijale i DOJ se morao raspustiti po nalogu ministra Martina Špegelja, a kreće se na otvoreno naoružavanje dobrovoljaca koji su u najvećoj mjeri bili () jer je unutarnja organiziranost unutar stranačkih ogranka po MZ i općinama najbolje funkcionirala.

U tijeku listopada 1990. godine pristupamo koordiniranoj aktivnosti u svezi organiziranja i formiranja postrojbi dobrovoljaca HDZ-a te izradi plana obrane općine Centar – Zagreb. U listopadu 1990. godine organizirano odlazimo u Austriju i kupujemo oružje. Na prve sugestije općini Centar da se krene u koordiniranu akciju nabavke oružja I. V. općine Centar pokušavao sam u nekoliko navrata izvršiti pregled oružja TO koje je bilo smješteno u vojarni Borongaj, ali mi je to bilo onemogućeno s obrazloženjem da je oružje u redu, na broju i da nema potrebe za bilo kakvom provjerom. Na moje inzistiranje da se osobno uvjerim u stanje i količinu naoružanja i opreme TO, dobijam dopis u kojemu mi Republički štab TO dozvoljava ulazak u skladišta i pregled opreme. Nakon toga zadužujem gospodina Vladu Grčevića, višeg referenta za materijalno tehnička sredstva, da utvrdi točnu lokaciju naoružanja i vojne opreme koja pripada općini Centar kako bi u varijanti napada na vojarnu bili u potpunosti upoznati s mjestom i količinom naoružanja te da bismo mogli, što efikasnije, prisutnu opremu raspodijeliti po unaprijed napravljenim planovima napada na vojarnu koji sam koncipirao i bez velikih instrukcija ministra obrane Martina Špegelja. Nakon prezentiranog izvješća u potpunosti kompletiram plan napada na vojarnu Borongaj sa svim detaljima uključujući i izradu oklopnog bagera za rušenje zgrada u vojarni Borongaj. Sa cjelokupnim planom organiziranja kao i organiziranjem prvih dragovoljaca upoznaje se Predsjednik općine, tajnik skupštine grada, gospodin Baković, kao i svi članovi savjeta obrane općine Centar.

Mjesec studeni protječe u intenzivnim aktivnostima vezanim za nabavku i kupovinu naoružanja, izdavanju dozvola za kupovinu osobnog naoružanja te organiziranju dobrovoljačkih jedinica. U isto vrijeme organiziram veće grupe za kupnju osobnog naoružanja u Australiji, ali se istodobno povezujem i sa osobama u Zagrebu. Tako u „Lovcu“, na Zrinjincu, stižu „Brovinci“, ali ih kupuje i raspoređuje Sabor. S gospodinom Markovićem i drugim prodavačima pridobijamo trgovce da nam u općinu Centar dostave već unaprijed obećanu količinu oružja. Tako stiže prvih 25 komada lovačkih puški 12“ i 16“, a potom i 5 karabina sa snajperima. Kupuje se i pištoljska municija 7,62mm i 7,65mm – sveukupno 5 000 komada. S gospodinom Brnetićem naručujem oružje koje se kupuje u „Zastavi“ uz auto – cestu kao i kod „Name“ na Kvaternikovom trgu.

Tijekom prosinca 1990. godine pristupamo intenzivnoj aktivnosti u smislu organiziranja dobrovoljačkih jedinica i to uglavnom po mjesnim ograncima. Na osnovi naputka koje sam proslijedio, Mjesne Zajednice organiziraju svakodnevno dežurstvo sa kupljenim naoružanjem općine Centar, ali i s oružjem koje su pojedinci samostalno nabavljali. Tada sam bio potpuno siguran da put kojim smo krenuli mora završiti u našu korist. Koncem studenog i početkom prosinca 1990. godine, na moju inicijativu, formira se prva bojna dobrovoljaca s oko 300 pripadnika.

Pristupam tada i intenzivnoj izradi plana obrane općine Centar sa svim potrebnim detaljima koji su u sebi sadržavali:

- a) potpuno zaprečavanje ulica sa svim potrebnim detaljima
- b) utvrđivanje prohodnosti kanalizacije
- c) organiziranje i osobljavanje manjih diverzantskih grupa te grupa snajperista
- d) pravljenje plinskih i „molotovljevih“ koktela
- e) organiziranje i osposobljavanje skloništa
- f) koncipiranje medicinskih ekipa te popunjavanje sanitetskim materijalom

12. prosinca 1990. godine napravljen je zvaničan popis o broju podijeljenog oružja po mjesnim zajednicama, odn. tvornički broj oružja i količina streljiva. Formirani Krizni štabovi po općinama kao i već organizirane oružane grupe počinju se vojno ustrojavati, a glede toga i dobivati konkretne zadatke.

Sekretari obrane Grada Zagreba na čelu s gospodinom Červenkom svakodnevno su imali sastanke s ministrom obrane Martinom Špegeljom gdje je dogovoreno da se izradi plan obrane grada te da se aktiviraju planovi općina u smislu uporabe svih sredstava za zaprečavanje.

Veliki zadatak i obveza stvaranja cjelovitog plana obrane Zagreba, a time i Sabora, Banskih dvora i Predsjednika države napravljen je u vrlo kratkom roku. Grad se brani u 3 zone:

1. Prva zona je prsten općina oko grada Zagreba što je podrazumijevalo da se svi prilazi gradu moraju odsjeći i braniti ukoliko oklopno – mehanizirane postrojbe Jugofašističke armije krenu prema gradu.
2. Druga zona je bila pravac Zaprešić – Zagreb koja je bila relativno lako branjiva jer se rušenjem Podsusedskog mosta i zaprečavanjem tunela u Podsusedu presijeca glavna komunikacija prema zapadu grada.
3. Treća zona je bila najosjetljivija. Pravac Velika Gorica je bio najteži za obranu tako da smo pretpostavljali da bi i neprijatelj najvjerojatnije pokušao proboj iz pravca Petrinje, Siska i Velike Gorice prema Zagrebu. Na osnovu naših pretpostavki koordinirali smo akcije sa Siskom gdje je tada bio vrlo dobro organiziran sistem zaprečavanja po prilaznim putovima kao i mostovima preko riječnih prijelaza. Isto tako, u Velikoj Gorici, na čelu s gospodinom Vladom Grbavcem, organiziran je veliki broj dobrovoljaca koji su bili spremni suprotstaviti se Jugofašističkoj armadi na području Velike Gorice, točnije aerodroma i baze Pleso.

Poseban pravac djelovanja bilo je Dugo Selo. Kako se u vojarni Dugo Selo nalazio velik broj tenkova posebna važnost bila je poklonjena obrani grada na relaciji Sesvete (Kraljevački Novaci), prema Savi Ivanja Reka. Organizirane su posebne grupe za zaprečavanje te za protuoklopnu borbu.

Tijekom mjeseca prosinca 1990. g. angažiraju se sva poduzeća sa sjedištem u općini Centar, kao što su INA na čelu s gospodinom Nikicom Valentićem, HŽP na čelu s gospodinom Marinićem, Zagrebački transporti na čelu s gospodinom Ivušićem te se u dogovoru s njima priprema i organizira zaprečavanje željezničkim vagonima po cijelom zagrebačkom prstenu,

odn. od Vrapča do Borongaja. Za tu akciju pripremili smo 1 000 vagona. Plan zaprečavanja podrazumijevao je i blokadu svih cestovnih prilaza središtu grada (Selska, Lenjingradska, Savska, Miramarska, Držićeva, bivše Socijalističke revolucije, Vlaška, Ilica i svi sjeverni prilazi Tuškancu). Da bi plan besprijeckorno funkcionirao organizirao sam uvježbavanja s kamionima, cisternama, šleperima plinskim bocama i svim ostalim sredstvima koja su nam tog trenutka bila na raspolaganju. Koordinacija i sastanci bili su organizirani svakodnevno te je plan zaprečavanja, usudio bih se reći, bio doveden do savršenstva, kako organiziranošću sredstava, tako i moralom i odlučnošću svih koji su bili uključeni u ove aktivnosti.

U mjesecu prosincu 1990. godine pozvan sam u Hrvatski državni Sabor kod gospodina Franciskovića (imenovan od Predsjednika za „SIGURNOST„) daje mi dopis na znanje s sa naznakom „strogo povjerljivo“ u kojemu stoji:

„Poštovani gospodine Sesar,

Unutar Republičkog sekretarijata za obranu ima djelatnika koji se slažu sa Vama i ubrzo ćemo Vam ih staviti na raspolaganje. Imam obvezu da Vas upoznamo da određenim dopisom iz SSNO iz Beograda koji kaže:

„Poduzmite sve mere da se ustaše smene, a ako ih ne smene poduzmite i druge ogovarajuće mere.““

Mislim da je ovdje potrebno naglasiti da su u to vrijeme pojedini sekretari za obranu grada Zagreba proglašeni ustašama i od pojedinaca koji se sada nalaze na značajnim položajima u (). Nakon ovog dopisa uslijedila je inspekcija iz SSNO iz Beograda koja je nakon „snimanja“ situacije, pismenim putem od ministra obrane Martina Špegelja, zatražila smjenu pojedinih sekretara za obranu i to:

1. Općina Centar – Zvonko Sesar
2. Općina Velika Gorica – Vlado grahovac
3. Općina Novi Zagreb – Rajko Dumančić
4. Općina Trnje – Andrija Petrović

Slijedom ovih događaja te uviđajući stanje, broj i opredijeljenost kadrova da brane i obrane suverenost naše domovine, unutar Sekretarijata za obranu općine Centar proveo sam potpunu racionalizaciju kadrova - umirovljenjem, otpuštanjem ili razmještanjem djelatnika srpske nacionalnosti, tako da je, krajem prosinca 1990. godine, od 31 djelatnika u sekretarijatu ostalo 18 djelatnika koji su po svojim profesionalnim i moralnim kriterijima bili sposobni za predstojeće velike obveze koje su, po mojim ocjenama, pred nama stajale.

Nakon što se nije udovoljilo zahtjevima SSNO, a po dobivenom dopisu iz Beograda, počinju šikaniranja, prijetnje telefonom kao i praćenja.

„Gde ste ustaše!“, „Majku vam je**m, doći će naše vreme i prstima ću ti drob vaditi!“, „Ubico, likvidirati ću te!“.

Kulminacija stalnog pritiska i pokušaja likvidacije bio je (u i ispred tunela između Mesničke i Radićeve) tunel GRIČ, kojemu su svjedoci bili tjelohranitelj i vozač gospodina Martina

Špegelja, moj savjetnik Marijan Devčić i ja, pripremajući prostor za dobivenu veću količinu oružja za obranu centra Grada Zagreba.

SDB- pukovnik iz vojarne na Črnomercu pratio je naše aktivnosti i želio je u mračnim prostorima i sporednim izlazima poduzeti ...neke radnje... nije uspio..savladan i odveden.

Vojska i 5. Armijska oblast prijetje o vojnom puču na Zagreb i hapšenje Vrhovništva a i likvidacijama organizatora dragovoljaca i naoružavanja „terorističkih skupina,,.

11. prosinca 1990. godine dijelimo lovačko oružje po MZ i tzv., udarnim grupama.

Sazivam hitnu sjednicu Predsjednika skupštine općine CENTAR gospodina Ante Šare i tajnika Skupštine općine CENTAR gosp. Ante Bakovića da sam iz Sabora dobio nalog za podizanja borbenih naoružanih jedinica ..HDZ-dragovoljci i da ih rasporedim po ulicama od Kvatrića, Držićeva , Miramarska, Savska i Zapadni kolodvor te pripremim zaprečavanja.

Gospodin Šare i gospodin Baković sazivaju Izvršno Vijeće općine Centar te donosimo ODLUKU o formiranju –DRAGOVOLJAČKOG ORUŽANOG ODREDA OPĆINE CENTAR- formiranog 12. 12. 1990. u 18h na adresi Ilica 25 Zagreb sa 246 dragovoljaca koji nisu svi imali oružje nego su raspoređeni za potrebe vozila i mts za potrebe zaprečavanja.

Nakon donešene Odluke, u noćioke 23 sata 12. prosinca 1990. godine iz općine Centar, Ilica 25, iznosimo oružje i naoružavamo dobrovoljački odred dobrovoljaca i članova HDZ,a. Od ukupnog broja pušaka I. V. općine Centar i Ministarstvo obrane osiguralo je 126 komada, a ostatak je kupljen samostalno od strane svakog dobrovoljca. Naoružavanju su bili nazočni gospodin Suton, gospodin Zlopaša, gospodin Sučić, gospodin Rajić, gospodin Zalukar i svi djelatnici sekretarijata za obranu općine Centar u koje smo imali povjerenje.

Stanje se nakon nekoliko dana smiruje ali mi i dalje provodimo dežurstva i stvaramo nove organizacije, obveze i pratimo prilike u vojarnama.

Tijekom božićnih praznika nastavljamao sa započetim radnjama te se provodi permanentno dežurstvo u svim MZ općine Centar te određenim puntovima.. Poseban doprinos i besprijeorno zalaganje, kao i potporu, daju čelni ljudi općine Centar: Šare, Baković, Frković, Šutalo, iz policije Cindrić, Rukavina, Štajduhar i drugi.

Početkom siječnja 1991. godine organizirano izlazimo na ulice s oružjem, aktivira se pripremljeni plan zaprečavanja kao i danonoćno dežurstvo u sekretarijatu za obranu općine Centar. Aktiviraju se i posebne naoružane grupe sa specijalnim zadacima. Odred općine Centar dobiva 50-60 pušaka ..Fracee.. za uličnu borbu..što povećava borbenu gotovost dobrovoljaca.

Pošto je procjena bila takva da bi Jugoarmada mogla krenuti sa svom raspoloživom tehnikom te da će najvjerovatnije nastati panika i strah u dobrovoljcima zbog ne imanja adekvatnog protuoklopnog oružja, izdaje zadaću HŽ da aktivira već pripremljen plan zaprečavanja željezničkim vagonima s posebnim naglaskom na transferzalu od Borongaja do Črnomerca (Plive), to da u prvi kolosjek u potpunosti bude postavljena kompozicija vagona. Gospodin

Nikica Valentić preuzeo je zadaću da na svim većim prolazima, kao i ispod mostova postavi plinske cisterne i kontejnere, kao i da se na određene lokalitete dovezu 2 kamiona plinskih boca.

Posebna pozornost poklonjena je obrani Starog grada, a napose Vrhovništva, što je u sebi sadržavalo detaljan plan zaprečavanja željezničke tračnice i navedene transferzale te cesta koje idu prema trgu bana Jelačića kao i svih prilaza s južne i istočne strane.

Po objavljivanju čuvenog filma o ministru Martinu Špegelju, Jugofašistička armija priprema vojni udar i ulazak u grad. U vojarnama u Zagrebu i okolici se primjećuje užurbana aktivnost, a tenkovi danonoćno stoje upaljenih motora. U tim sudbonosnim trenucima aktivira se i plan danonoćnog praćenja obitelji oficira Jugo armije, a cilj je bio psihološki djelovati na oficire koji su se nalazili u vojarnama. Na taj način stavili smo im do znanja da smo spremni u svakom trenutku iskoristiti njihove obitelji u () sa njima ukoliko do njega dođe. Mislim da su to oni ozbiljno shvatili te da je taj potez imao dosta značajnih efekata u smislu sprječavanja otvorenijih napada i borbenih djelovanja. Također mi je dodijeljena zadaća praćenja generala Konrada Kolšeka koji je stanovao u Marinkovićevoj ulici na V. katu. Kao odgovor na moju akciju general Kolšek počeo je dolaziti kući isprva u pratnji vojne policije, a zatim i sa oklopnim transporterom. Organiziram i opsadu vojarne na Črnomercu dobrovoljačkim naoružanim postrojbama i na taj način pokušavamo, prije svega, psihološki djelovati na novake i oficire unutar vojarni. Udar na grupu imala je sabirno mjesto u Hercegovačkoj ulici 111 a, a pravac kretanja je bio: spuštanje u Kosirnikovu, Vinogradsku, Nad lipom, vojarna sjeverna strana.

Kao što se neprijatelj pripremao za eventualni sukob, organizirao sam posebnu skupinu hrabrih momaka pod nazivom „Štakori“ čiji je zadatak bio da pregledaju sve moguće prolaze pod zemljom te da izrade detaljne mape koje bi, ukoliko se ukaže potreba, omogućavale diverzantske i ostale specijalne zadaće. Posebno je naglašeno da se utvrdi gdje se pod zemljom nalaze kablovi PTT i Elektre kako bi se moglo, ukoliko situacija to bude zahtijevala, prekinuti opskrba vojarni i drugih objekata Jugo armije. Ovu grupu vodio je gospodin Antičević koji je i ispitao mogućnost prolaska kanalizacijom do Vojnog suda gdje su bili zatočeni „Virovitičani“. Nakon sagledavanja stanja napravljen je potpuni plan njihovog oslobađanja koji je u sebi sadržavao ubacivanje diverzantske grupe u prostorije Vojnog suda kao i njihovu podršku OD strane snajperista postavljenih na okolne zgrade. Izrađeni plan predočio sam ministru Martinu Špegelju, ali plan nije prihvaćen iz političkih razloga jer su se u to vrijeme održavali pregovori u Beogradu i Zagrebu.

Treba napomenuti da je kontrola prometa, koja je uspostavljena izlaskom naoružanih dobrovoljačkih odreda na ulice grada Zagreba, ne samo ulijevala sigurnost u pučanstvo grada, nego je i kontrolom vozila pronađena velika količina posebno kvalitetnog naoružanja i to najčešće u vozilima oficira Jugo armije kao i vozilima sa sada okupiranog područja. Sve to ukazivalo je na smišljenu akciju i još nas jednom uvjerilo u svu ispravnost puta kojim smo krenuli.

Odlaskom predsjednika Tuđmana u Beograd na sjednicu Predsjedništva, meni i mojim suradnicima je bilo jasno da se sloboda i vlastita neovisna hrvatska država ne mogu stvoriti bez rata te smo se u skladu s time počeli pripremati za predstojeće zadaće.

Nakon privremenog dogovora Predsjednika Tuđmana i SSNO nastaje određeno primirje koje koristimo za što bolje organiziranje i naoružavanje naših novoformiranih postrojbi, a protekle aktivnosti analiziramo s posebnim naglaskom na organizaciju svih provedenih zadaća. Po mojoj osobnoj ocjeni smatram da smo u cjelosti uspjeli iz nekoliko razloga:

1. Sve radnje su bile amaterske, ali dobro iskoordinirane.
2. Odaziv dobrovoljaca je zaista bio iznad svih očekivanja, posebno članova HDZ-a, ali i drugih stranaka.
3. Pokazala se velika hrabrost, borbenost i lucidnost svako pojedinca ponaosob.
4. Unatoč prijetnjama Jugo armije nije se osjećao strah, bez obzira na nadmoć neprijatelja koja je svima nama bila poznata i jasna.

U drugom mjesecu 1991. godine pozvan sam (ministar Špegelj, nazočan Kerčmar, Karakaš-pomoćnici) na razgovor na kojem mi postavlja pitanje: „ Da li bih prešao u Ministarstvo obrane?“ Odgovaram: „Ja sam vojnik za ovu novu Državu i slušam.“

U nedostatku stručnog kadra u Ministarstvu obrane angažiran sam da rukovodim akcijama zaprečavanja na većem dijelu teritorija Republike Hrvatske te organiziranja novih naoružanih brigada-pričuvena policija, dragovoljci i ZHG-u formiranju. Tijekom ožujka i početkom travnja 1991. godine počinju intenzivne i koordinirane pripreme zaprečavanja u svim dijelovima Hrvatske za koje smo ocijenili da postoje realne opasnosti od napada i zauzimanja od strane Jugo armije. S najviše sam problema bio suočen u južnoj Hrvatskoj te sam u 8 – dnevnom intenzivnom radu na terenu koordinirao akcije zaprečavanja po općinama, od Vukovara do Virovitice, prenoseći vlastita iskustva iz akcija u i oko grada Zagreba. Posebnu pažnju poklanjam općinama Osijek, Vinkovci, Vukovar, Županja, Đakovo, Slavonski Brod, Nova Gradiška, Požega, Bjelovar i Virovitica. Rezultati koji su bili postignuti u tom kratkom roku bili su više nego zadovoljavajući što se može utvrditi i izvješćem koje sam podnio Ministru obrane.

Predsjednik RH donosi Odluku o formiranju ZNG,a dolazi na Tuškanac i daje ministru Špegelju i svima nama prisutnima da „odmah,, nakon potvrđivanja Novog ustroja ZNG „A,, brigada i „R,, brigada od Hrvatskog Sabora.

Izvod ili kopiju svih ustrojbenih cjelina dobivam na ruke pod kodnim imenom ??? „DRŽAVNA TAJNA—Vojna tajna--

Prvog travnja 1991. godine sjedište mog ureda i aktivnosti je u Saboru- Ministarstvo obrane.

27. travnja 1991. godine po nalogu MO- Špegelj.. odlazim u Split sa zadaćom da sa grupom suradnika za formiranje 4. „A“ brigadu i 3 „R“ brigade na području Split, Šibenik, Zadar..(112, 113, i 114 br.). Za vrijeme našeg boravka u vili „Dalmacija“ obavještajna služba Split nam šalje izvješće u kojemu nas upozorava o mogućem desantu neprijateljske Jugo

mornarice, temeljeći svoju procjenu na neuobičajenom broju i kretanju raketnih topovnjača i desantskih čamaca u splitskom akvatoriju. Ocijenivši ovu neprijateljsku aktivnost kao realnu opasnost po sigurnost () suradnika, donosimo odluku o privremenom izmještanju koordinacijskog tijela u privatne vikendice iznad Omiša. Tijekom 8 dana intenzivnog rada po Uredima za obranu uspjeli smo izvršiti sve radnje u svezi formiranja, ustroja i uporabe novoformiranih brigada. Postavili smo privremene zapovjednike po slijedećim općinama: Split, Sinj, Imotski, Omiš, Metković, Zadar, Šibenik i Drniš. Usporedo s ovim aktivnostima provodimo i akciju zaprečavanja te () protutenkovskih mina i drugih deficitarnih sredstava. Posebnu pažnju poklanjam općini Ploče zbog velikih skladišta naoružanja i vojne opreme (Š. Kerčmar pom. minisrea) i priopćuje mi da se po nalogu ministra obrane upućujem na specijalni zadatak u Dalmaciju. Svrha zadatka je - slanjem dezinformacija putem elektronskih medija proširiti vijest da se skupina intelektualaca, kako Hrvata tako i Srba, protivi politici kninskih vlastodržaca. Iako sam bio zatečen i iznenađen povjerenim zadatkom prihvatio sam ga kao velik izazov, posebno stoga što je tako važan zadatak povjeren upravo meni. Nakon povratka kući pozivam rođaka Zdravka Sesara, čiji je kum voditelj radija u Šibeniku, i sa njim odlazim u Split. U dogovoru sa gospodinom Mladenom Bujasom organiziram prijevoz u Šibenik gdje se sastajemo s gospodinom Keđom i tada mu priopćavam da se na lokalnom radiju mora emitirati vijest koju ćemo mu dostaviti vrlo brzo. Nakon ovih dogovora odlazimo u Drniš gdje gospodinu Reljiću () predlažem da doznamo i falsificiramo potpise srpskih intelektualaca iz Knina. Nakon sat vremena pred nama je bio popis svih značajnijih i uglednijih Srba, među kojima i Ćosić, Babić, Petrović itd. Nakon toga sastavljamo proglas koji je otprilike ovako glasilo:

„Mi Srbi, intelektualci iz Knina, podižemo svoj glas protiv četničkih hordi, hoćemo mir, dosta nam je Babićevaca, Tuđmanovaca i ubačenih četnika. Ako vlast nije u stanju da se sa njima obračuna i da donese spokoj u ovaj naš Knin, otjerati ćemo ih mi sami, uzeti vlast u svoje ruke i svim raspoloživim sredstvima se riješiti bande i odmetnika.“

Proglas potpisujemo uz otkucana prezimena osoba tvornice Tvik, Medicinskog centra i Dalmatinke i fax-om šaljem HRTV studio Split u ime „nezadovoljnih srpskih intelektualaca“. Organizacija je bila tako sjajno izvedena da na HRTV ni u jednom trenutku nisu posumnjali u vjerodostojnost dokumenta koji je odmah bio i objavljen u udarnoj informativnoj emisiji kao i na valovima radio Šibenika. Gledajući proglas na televiziji svima nam je bilo jasno da smo odlično obavili posao posebno nakon što je „ST“ objavio, nedugo potom, da su u Kninu uhićeni „potpisnici“ proglasa te da je „istjerano 37 intelektualaca neistomišljenika“.

U međuvremenu uključujem se, pri Ministarstvu obrane, u organizaciju Hrvatske mladeži u dijaspori te me posjećuju mnogi predstavnici stranaka i klubova iz Vancouvera, Toronta, Chicaga, New Yorka, Stockholma, Berlina, itd. Počinju i nabavke () važne ratne opreme. S time u svezi kontaktiram s potencijalnim nabavljačima () i upućujem ih nadležnima u Ministarstvo obrane.

Zbog intenzivnih aktivnosti neprijatelja te očigledne opasnosti od rata koja se nadvija nad Republiku Hrvatsku pristupamo formiranju brigada ZNG, tako da u relativno kratkom

periodu, oružana sila Hrvatske države poprima razmjere koje su garantirale opstojnost i suverenost. Sve zadaće koje su vođene i organizirane provodile su se kroz Urede za obranu i njihove predstojnike preko kojih smo organizirali skrivanje trećeg kartona naših ZNG brigada.

Aktualna i intenzivna zbivanja događala su se tijekom narednih obilazaka pa smatram potrebnim kronološki ih spomenuti:

09. lipnja 1991. godine Slavonska Požega..Ured za obranu Drago Matošević i Ante Božić prisustvuju sastanku u kojem ih izvješćujem o nakani formiranja novih postrojbi „A,,brigada i pričuvnih postrojbi zajedno sa policijom. Nakon sastanka u uredu odlazimo u Dom umirovljenika gje nam se pridružuje Ante Bagarić i iz Pleternice gospodin Jelić.

13. lipnja 1991., po naredbi ministra obrane, formiramo **110. brigadu Karlovac**. Sastanak u Uredu za obranu i Zapovjednik policije štajduhar. Prilikom razgovora o formiranju ove brigade suočavam se s brojnim problemima od kojih je količina naoružanja i velik broj pripadnika srpske nacionalnosti najveći problem. Stoga posebnu pažnju poklanjam nacionalnoj strukturi jedinica TO, a za zapovjednike postavljam provjerene osobe hrvatske nacionalnosti.

16. lipnja 1991. formiramo **brigadu u Sisku –Ured za obranu**-gdje je situacija sa naoružanjem nešto bolja, ali problem velikog broja Srba je i ovdje prisutan. Smjenjujemo zapovjednike srpske nacionalnosti i na njihovo mjesto imenujemo Hrvate.

17. lipnja 1991., po nalogu gospodina Š. K. , dobijam instrukcije o formiranju brigada u istočnoj Hrvatskoj, od Vukovara do Virovitice. Po smjernicama generala M () ustrojavam jedinice i evidentiram dobiveno naoružanje, kao i oružje na popisu dragovoljaca.

18. lipnja u Slavonskom Brodu formiram **108. brigadu** Ured za obranu –Ivan Petrić..sastavljenu od 1. i 2. bataljuna iz Slavonskog Broda, 4. bataljuna Požega i 3. bataljuna Nova Gradiška. I ovdje se pojavljuje problem pomanjkanja naoružanja i vojne opreme, ali se naglašava i mogućnost da se oružje počne proizvoditi.

19. lipnja u Vinkovcima, sa predsjednikom općine, Ured za obranu...Peći i načelnikom PU, formiram **109. brigadu ZNG**. Problem oružja nije aktualan jer je gospodin Zovko od predsjednika dobio 1 000 komada oružja.

20. lipnja u Osijeku ..Ured za obranu...branimir Glavaš..formiram **106. i 107. brigadu**. 106. brigada ima 4 bataljuna u Osijeku, a 107. brigada je prva eksteritorijalna sastavljena od 4 bataljuna i to iz Našica, Đakova, Valpova i Donjeg Miholjca. Kasnije će iz tih bataljuna izrasti samostalne brigade.

21. lipnja u Kutini –Ured za obranu i policijski inspektor---??? formiramo **55. samostalni bataljun** sastavljen od 4 čete - Kutine, Novske, Ivanić-grada i Garešnice. Zbog kroničnog nedostatka naoružanja odlučujem kako bi bilo najbolje da se intenzivno pripremaju i organiziraju nenaoružani odredi sastavljeni pretežito od članova HDZ-a kojima sam i to vrijeme najviše vjerovao.

22. lipnja u Bjelovaru Ured za obranu i Krizni štab formiramo **105. brigadu** sa 4 bataljuna iz Bjelovara, Virovitice, Koprivnice i Čazme, a dopunom zapovjedništva osnivamo i **55. samostalni bataljun**. Imaju dovoljno oružja za napad na vojarnu. U Bjelovaru posebnu pozornost poklanjamo izradi cjelovitog plana napada na vojarnu poradi značaja koji je ta vojarna imala za cjelokupnu bjelovarsko područje..

23. lipnja, po povratku iz Bjelovara u Slavonsku Požegu, formiram zapovjedništvo 4. bataljuna Požega na čije čelo dolazi gospodin Miljenko Crnjc. Tijekom ovh aktivnosti na području Slavonske Požege, među brojnim suradnicima osobitu potporu sam imao u gospodinu Matoševiću čije su organizacijske sposobnosti bile od neprocjenjivog značaja za uspješnu organizaciju ovog zahtjevnog posla.

24. lipnja u Novoj Gradišci sa sekretarom obrane Krešimirom Kovačevićem i zapovjednikom 4. bataljuna održan je sastanak na kojemu je analizirano stanje u bataljunu nakon njegovog osnivanja. Sa zadovoljstvom smo ocijenili da je bataljunu pristupio velik broj dragovoljaca, ali je količina naoružanja i dalje predstavljala limitirajući faktor. Složili smo se da se pristupi nabavci oružja, bilo pojedinačno, bilo grupno, u čemu sam preuzeo ulogu koordinatora i preporuke na Tuškancu-Zapovjedništvo ZNG.a. Također sam zatražio da me se detaljno i učestalo informira o stanju i količini naoružanja bataljuna, cijenivši opasnost od prodora neprijatelja na tom području iz pravca Novska, Okučani, Zvečevo gdje su srbi četnici imali jako uporište od JNA i dobili oružje od TO.

25. lipnja, po povratku u Zagreb, pišem detaljno izvješće ministru obrane glede formiranih brigada i samostalnih bataljuna u istočnoj Hrvatskoj, napominjući da je nedovoljna količina naoružanja i vojne opreme najveći problem u organiziranju postrojbi, posebno iz razloga velikog odaziva dragovoljaca koje se nije u stanju naoružati. Štabove TO su preuzeli naši ljudi ali je problem oružja koje se nalazi u vojarnama i pod kontrolom JNA.

Po podnošenju izvješća dobijam nove instrukcije za hitno osnivanje i organiziranje novih postrojbi u Gospiću, Zadru, Šibeniku, Splitu i Imotskom. Na izričit nalog ministra () da „poduzmemo sve, ama baš sve da ove jedinice budu spremne“ istoga dana upućujem se preko **Banja Luke u Split**.

26. lipnja u Splitu održan je sastanak u PU Split. Obavještavam prisutne o nalogu ministra za formiranje **114. brigade** sa 4 bataljuna – Kaštela, Omiša, Solina i Trogira. Dogovoreno je da se angažira cjelokupni privredni potencijal kako bi se u što kraćem vremenu nabavila što veća količina oružja te da se zapovjedništvo locira na području Kaštela.

27. lipnja u Imotskom dogovaram formiranje **115. brigade** sastavljene iz 1. bataljuna Imotski, 2. bataljuna Sinj, 3. bataljuna Metković i 4. bataljuna Ploče te sa po jednom četom u vrgorcu, Pločama i Makarskoj. U Imotskom problem oružja nije toliko aktualan jer mi priopćavaju da imaju oko 180 komada oružja od bivše TO—nisu je predali jugo-vojsci—sakrili pješadijsko oružje i ručne bacače.

U Sinju u Uredu za obranu-- je situacija mnogo nepovoljnija. Velika vojarna, pregovori su vrlo teški, novca za oružje ima, ali postoji nemogućnost realizacije kupovine. Sinjani odlučni

braniti svoj grad. Odmah pokušavam riješiti ovaj problem tražeći od Pašice iz ministarstva obrane da poduzme sve radnje kako bi se postrojbi u Sinju omogućilo da za 40 milijuna vlastitih sredstava nabavi oružje.

U Metkoviću pronalazimo **lokaciju za „A“ satniju** u napuštenoj građevinskoj firmi, a u Pločama ne nailazim na razumijevanje te se vraćam u Split i o svim aktivnostima šaljem detaljno izvješće sa svim pojedinostima i problemima na terenu.

28. lipnja u Šibeniku Ured za obranu –saborski zastupnik, sekretar obrane Zdravko Stančić formiramo **113. brigadu** sa 3 bataljuna: 1. i 2. Bataljun u Šibensku i 3. Bataljun u Drnišu. Stanje glede pješadijskog oružja u ovim postrojbama nije toliko izraženo jer je veća količina oružja dobijena od () koliki je problem u nedostatku protuoklopnog naoružanja što će se kasnije reflektirati tijekom borbi za Drniš. Sa zapovjednikom PU imao sam vrlo korektan odnos, a organizacija koja je bila na zavidnom nivou. Zaleđe Šibenika je vrlo kompleksno—nema mjesta koje nema protivnike demokratske vlasti. Srbi se organiziraju u skupine—tajno. SDS radi svoj posao i naružava se tajno sa oružjem TO. Formiranje 113. Brigade garantirala je da će realizacija popune biti kvalitetno obavljena a po realizaciju upisa dragovoljaca potrebo je i razno oružje. Više vojarni na tom području. Jugo brodovi u luci će biti oduzeti i predani u naše ruke—trenutno su onesposobljeni.

29. lipnja, u 17h, u Zadru predsjednik Izvršnog vijeća Zadar i predstojnik ureda za obranu---formirana je **112. brigada** sastavljena iz 2 bataljuna Zadra i 1 bataljuna Biograda n/m. Stanje u Zadarskom () je vrlo nepovoljno posebno glede nacionalnog sastava te obima ugroženosti i objektivne opasnosti od prodora i zauzimanja od strane Jugo armije Zadra te na taj način presijecanja Hrvatske. Sagledavajući cjelokupno stanje, ocjenjujem ga vrlo nepovoljnim i zahtjevam hitnu isporuku naoružanja formiranim postrojbama—pozivam Tuškanac ZNG. U izvješću ministru obrane upozoravam ga na kompleksnost i ozbiljnost situacije te predlažem konkretne mjere u cilju sanacije postojećeg stanja. JNA ima oko 50 vojnih instalacija i raznih vojarni. Velika prijetnja srba i četnika—četnikovanje po svim mjestima oko Zadra.

Vraćam se u Split –prespavat---i u Vili Dalmacija-Split, 30. lipnja u 11 h Predstojnici ureda za obranu—sekretari--analiziramo stanje nakon formiranja postrojbi ZNG i ocjenjujemo ga –relativno na vremenski rok--zadovoljavajućim te donosimo smjernice daljnjeg rada. Pristupamo i izradi cjelovitog plana za napad na vojarnе, pojačavamo mjere zdravstvene skrbi te uvodimo aktivna i pasivna dežurstva u organe i institucije bitne za efikasno djelovanje pripremljenih aktivnosti. Organizirana je i blokada Splita s mora te prilaznih prometnica, a kao iznimno aktivni u provođenju ovih aktivnosti naročito se istakla gupa ().

Napadom Jugo armije na Sloveniju bilo mi je jasno da vrijeme koje dolazi nosi sa sobom otvoreni sukob s „velikosrpskom“ ideologijom utjelovljenom u biće „JNA“—Veliko-srpska ideologija i agresija na mladu Hrvatsku demokraciju. Srbi i uvezeni četnici iz drugih republika otvoreno prijetе, mašu sa oružjem i pravni i politički poredak je izrazito narušen. Mnoge općine u kojima su srbi na vlasи nisu pod kontrolom—Miložević-Srbija, Karađić-BiH, Rašković, Babić, Martić Hađić i drugi srpski kolovođe-separatisti.

Hitan poziv-02. srpnja, () Zapovjedništva ZNG na Tuškancu gdje preuzimam i vodim poslove informiranja prebjega iz JNA te koordiniram primanje bivših časnika, dočasnika i vojaka prebjeglih iz „ralja“ Jugo armije. Osoba od važnosti-Ružica Turudić. Tijekom obnašanja zadaća obavio sam velik broj informativno – sigurnosnih razgovora s časnicima i dočasnicima bivše „JNA“ koji su uspjeli pobjeći iz Jugo armijskih vojarni Zagreba, Dugog Sela, Varaždina, te smo na taj način prikupili velik broj vrijednih obavještajnih podataka o namjeri Jugo soldateske da izvrši napad na Sabor, Katedralu u Zagrebu, Ministarstvo obrane, MUP te druge važne institucije Republike Hrvatske. Tada nam je bilo jasno da protiv sebe nemamo samo dobro opremljenu armiju, nego i krvoloke koji neće prezati od razaranja i civilnih objekata, a sve u cilju ostvarenja svoje bolesne „velikosrpske“ ideje. Treba napomenuti da su u to vrijeme mnogi sekretari obrane dolazili na konzultacije o daljnjim aktivnostima premda se osjećala izvjesna doza straha i nesnalaženja u okolnostima suočavanja sa neposrednom ratnom opasnošću koja se nadvila nad Republiku Hrvatsku.

Od **03. do 07. srpnja** organiziram prihvata vojnika zarobljenika i dezertara iz Slovenije. Dragovoljce smještamo na Sljeme, a putem tajnih kanala prebacujemo grupe vojaka u Italiju, Albaniju i Grčku. Izdajemo i putovnice te osobne dokumente kako bi se odbjegli vojnici nesmetano vratili do mjesta prebivališta. Iz PU Zagreba ..načelnik Pašica.

Nakon neuspješnog posjeta Pločama, 27. lipnja, **organiziram 09. srpnja**, ponovni odlazak u Ploče te na tajnom sastanku sa rukovodstvom HDZ-a u Uredu za obranu formiramo **1. četu ZNG** od provjerenih ljudi. Treba naglasiti da smo posebne probleme imali sa sekretarom obrane glede ustroja postrojbe jer prije dogovoreni zadaci nisu uopće bili izvršeni, a njegovo ponašanje kao starog „Jugo – kadra“ bilo je više nego očito - „**ima vremena, kakav rat, Srbi su dobri ljudi itd**“. Sekretara za obranu isključujemo od naših aktivnosti a posebno napad na vojarnu Ploče.

13. srpnja u Varaždinu formiramo **104. Brigadu Ured za obranu Varaždin i predjednik Kriznog štaba ...Stjepan Adanić..** te postavljamo novo zapovjedništvo. Brigada je sastavljena od 3 bataljuna i to 1. Čakovečkog, 2. Varaždinskog i 3. Ivaničkog. Poseban problem bio je nedostatak protuoklopnog oružja jer je na području djelovanja ove brigade bilo stacionirano oko 300 samohodnih oklopnih sredstava. Odaziv dragovoljaca bio je više nego zadovoljavajući tako da, analizom situacije i raspoloživim snagama, pripremamo plan napada i osvajanja vojarni. Bili smo svjesni da, ukoliko ovaj plan ostvarimo, to može značiti i prekretnicu u sukobu s Jugo armijom.

14. srpnja u Čakovcu Ured za obranu i Policija formiramo **54. samostalni bataljun**, mada je i ovdje prisutan problem naoružanja.

16. srpnja odlazim u Split gdje na sastanku u svezi sa **4 „A“ brigade** vršimo raspored ove postrojbe tako da je:

a. zona odgovornosti 1. bataljuna je Resnik – Split. Pri obilasku postrojbe dočekuje me zapovjednik **Ivo Jelić** i osobno se uvjeravam da je sve ono što smo planirali vrlo profesionalno i maksimalno brzo realizirano

b. zona odgovornosti 2. bataljuna je šire područje Sinja što je u sebi uključivalo Han, Tok , Vrliku i Peruću. Postrojbu obilazim sa gospodinom **Branimirom Petričevićem**, predsjednikom I. V. i sekretarom obrane

c. zona odgovornosti 3. bataljuna je šire područje Imotskog, a 2. čete Drniš, Siverić i Oklaj

Za ostale „R“ brigade iz šireg područja Splita, Šibenika i Zadra formiramo zapovjedništva te mobilizacijska zborišta, a dobijeno oružje stvaralo je realne pretpostavke da se ove postrojbe mogu borbeno angažirati u roku 24 – 48 sati čime je u cjelosti izvršena raspodjela oružija dobivenog iz Zagreba., ne baš jednostavna i laka organizacijska zadaća.

19. srpnja u Pakracu, na hitnom sastanku s povjerenicima te rukovodstvom HDZ-a, u strogoj tajnosti ustrojen je **samostalni odred** koji je trebao djelovati na tom području. Razlog ovog hitnog sastanka bio je nagla eskalacija ratnih aktivnosti i u samom Pakracu, a nastalo stanje smo ocijenili izuzetno kritičnim. Jugo armija, pripomognuta sa ekstremnim Srbima, većinom članovima SDS-a, kao što su Branko Komanić, Dragan Marin, Nenad Acan, Savo Bosanac, Jovica Janković, počela je ukopavanje te otvoreno prijetila zauzimanjem Pakraca. Velik problem bila je nemogućnost zaprečavanja u samom gradu te zbog toga formiram grupe snajperista kako bi na taj način bar djelomično spriječili mogućnost prodora neprijatelja u grad. Čelni ljudi u ovim aktivnostima su Stjepan Širac, Jozo Marković, Čorak. Tijekom sutrašnjeg dana, na mjestu gdje smo održali sastanak eksplodirala je prva eksplozivna naprava.

21. srpnja na Tuškancu održan je sastanak s čelnicima HŽP i dogovoreno je formiranje postrojbi po željezničkim čvorištima te grupa za zaštitu željezničkih objekata kao i infrastrukture. U postrojbe je uključeno oko 1 000 radnika-vojaka i dobrovoljaca koji su pod zapovjedništvom gospodina **Zdravka Marinića-direktora za sigurnost**. Također je dogovoreno da ova postrojba može i treba djelovati, kako lokalno, tako i teritorijalno, a jedini problem predstavlja nedostatak oružja. Gospodin Marinić dolazi svakodnevno, tražeći oružje, na Tuškanac i predaje popis ustrojenih ljudi na HŽ, odn. željezničkim postajama.

22. srpnja doznajemo od Marinića da se na Ranžirnom kolodvoru nalaze vagoni s neakvim teretom. Tajnom akcijom, uz dozvolu generala Martina Špegelja, organiziram istovaranje 22 812kg plastičnog eksploziva i 10 000 metara detonirajućeg štapina te je na taj način omogućena proizvodnja PTM mina. Eksploziv se istovaruje na Ranžirnom kolodvoru uz moju prisutnost kao predstavnika ministarstva obrane.

23. srpnja organizira se proizvodnja oružja u općinama Požega, Slavonski Brod, Nova Gradiška, Osijek, Našice itd. Prioritet predstavlja proizvodnja protutenkovskih i protupješadijskih mina te minobacača 82mm. Gospoda Miljenko Crnjac i Matišević, u poduzeću Ljevaonica, organiziraju proizvodnju PTM, tromblonskih mina i upaljača i nekoliko improviziranih oklopnih sredstava Traktori, CB strojevi i oklopni transporter za pješadiju.

24. srpnja u Slavonskom Brodu sa suradnicima demonstriramo automobil s daljinskim upravljanjem. Ideja se rodila u Pleternici. Gospoda Mijo Kalaica, Mato Bosjak i Marijan Mogušan stupili su samnom u kontakt sa prijedlogom o samonavođenom automobilu koji su

izgradili sa grupom patriota i entuzijasta iz Slavonskog Broda. Na poligonu aero kluba Slavonski Brod u vozilo je ugrađena elektronička i mehanička naprava, osposobljeno je vozilo, na moje veliko iznenađenje, automobil je bez problema funkcionirao. Svrhu ovakvog automobila nije bilo potrebno objašnjavati tako da sve to snimam i istu večer prezentiram ministru Martinu Špegelju i gospodinu Imri Agotiću u Zapovjedništvu ZNG na Tuškancu. Nakon prikazivanja snimke nevjericu je zamijenilo oduševljenje i, uz opasku ministra da ću dobiti nagradu ako ovo bude funkcioniralo, dobijam zadaću da organiziram proizvodnju 30 komada automobila na daljinsko upravljanje. Financijska sredstva dobijam za elektroniku- sa Croatia-Busom gosp. Kolobarićem odlazimo u Munchen-kupujemo elektroniku za daljinsko upravljanje od gospodina Antuna Benčića-pom. ministra obrane za financije i proizvodnja je mogla započeti. Elektronika u Pleternici, Mehanički dio u bravariji u Zagrebu a vozila u Zagreb-parking-u-gospodin mate Kraljević-direktor.

Ministar obrane Martin Špegelj izgubio je povjerenje od predsjednika dr. Franje Tuđmana o inzistiranju napada na vojarne (njegova izjava na Tuškancu u Zapovjedništvu ZNG,a da bi nakon napada na vojaene bilo oko 100 000 poginulih u osveti JNA. S tom informacijom predsjednik Tuđman sazvao Vijeće za narodnu obranu i sigurnost i predložio Luku Bebića za ministra obrane, što g. Bebić nije odmah voljko prihvatio. Zamjenik ministra obrane je bio Gojko Šušak ujedno i Ministar useljeništa.

05. kolovoza 1991. Predsjednik RH Ukazom imenuje Luku Bebića za Ministra obrane i Zapovjednika ZHG,a sa sjedištem na Tuškancu.

Smjenom Martina Špegelja i imenovanjem Luke Bebića preuzimam obvezu potpunog upoznavanja sa cjelokupnom situacijom glede priprema i organizacijenoformiranih ZNG,a A i R brigada i Samostalnih bataljuna- postrojbi. Naročito ga upoznajem sa kroničnim nedostatkom oružja i vojne opreme za potrebe ZNG. Predlažem mu i neke radnje vezane za područje istočne Hrvatske, **upoznajem ga s izrađenim planovima osvajanja vojarni**, zaprečavanja te mojim saznanjima o proizvodnji oružja u Zagrebu, Bjelovaru, Karlovcu, Požegi, Osijeku, Slavonskom Brodu, Splitu, Imotskom, Rijeci i mnogim drugim gradovima za potrebe obrane i rata. Potenciram potrebu i veće političke angažiranosti, efikasnije proizvodnje naoružanja i vojne opreme a na njegov zahtjev preuzimam brojne mjere kako bi stanje u ovom bitnom segmentu obrane učinio što boljim. Razmišlja se uvođenje **Ratne radne obveze**

01.kolovoza odlazim u Muenchen te kupujem električna sredstva za daljinsko upravljanje automobila. U Pleternici se izrađuju mehanički sklopovi.

08., 09. i 19. kolovoza danonoćnim radom završavamo izradu automobila sa daljinskim upravljanjem. U vozila je stavljeno 150 – 300kg eksploziva te male čelične ploče oko i iznad eksploziva, a sam automobil zaštićen je s prednje strane, Nakon završetka automobili su predani na uporabu uz sveobuhvatne instrukcije. Gospoda Branimir Glavaš i Božo Budimir te drugi osposobljavaju grupe za uporabu vozila i na taj način cijela ova akcija privedena je, veoma uspješno, svome kraju (u Zagrebu 5 komada, Vinkovcima 3, Požegi 5, Osijeku 8, Sinju 3, Slavonskom Brodu 3, Sisku 4 i u rezervi 3).

14. kolovoza odlazim u Split gdje organiziram proizvodnju oklopnih automobila. Velika pomoć dolazi od čelnih ljudi splitskog Škvera, Omiša i Trogira i, kao rezultat ove plodne suradnje, pred hrvatsku javnost izlazi prvi „oklopni transporter 001“. Bilo je to vrijeme kada je Hrvatska počinjala rat bez ičega pa nije ni čudno što su upravo ovi transporteri izazivali opće divljenje i bili ponos cijelog naroda.

20. kolovoza, po nalogu ministra Luke Bebića, zajedno s gospodinom Marinićem odlazim u „Đuru Đakovića“ kod gospodina Milovića gdje s njim u suradnji organiziramo tim stručnjaka sa zadatkom izrade oklopnog vlaka. Kompletno idejno rješenje dogovoreno je sa formiranim timom koji ujedno radi i na proizvodnji i remontu tenkova. Oklopni vlak se sastoji od lokomotive koja je zaštićena specijalnim pancirnim limom od 18mm, 3 vagona od kojih je jedan zatvorenog tipa i koji je imao sa svake strane po 8 puškarnica, a između unutarnje i vanjske stranice je bio uliven „sendvič“ od lijevanog betona debljine 10cm. Puškarnice su bile pregrađene zbog sigurnosti ljudi. Na otvorenim vagonima su bili postavljeni kontejneri koji su bili pomični, a u kontejnerima su bili BOFORST – top 40mm na specijalno izraženom postolju i na trećem vagonu je bio protuzrakoplovni top, trocijevni od 20mm. Ispitivanje i funkcioniranje oklopnog vlaka izvršeno je na moju inicijativu u Pleternici kojem su bile nazočne političko – zapovjedne strukture. Bilo je zaista veličanstveno vidjeti ovaj vlak kao još jednu potvrdu naših mogućnosti, a u isto vrijeme i našu odlučnost da se svim sredstvima odupremo predstojećoj agresiji.

21. kolovoza održan je sastanak u kriznom štabu Požega. Nakon analize sigurnosnog stanja u Požeškoj dolini izvršene su cjelovite i dobro isplanirane mjere zaprečavanja. Ova zadaća nije laka s obzirom da postoji 11 ulaza u požešku kotlinu. Posebna opasnost za „Zvečevo“, kao najvažniji privredni objekt, predstavljale su srpske snage stacionirane na Papuku. Izvješćem ministru Luki Bebiću da požeška kotlina neće pasti pod neprijateljsku okupaciju zbog izuzetno dobrog zaprečavanja, upozoravam ga na opasnost razaranja „Zvečeva“ i okolnih naseljenih mjesta iz pravca Pakraca.

24. kolovoza na sastanku u Slavonskom Brodu dogovorena je daljnja proizvodnja oružja, oklopnog vlaka te PTM. U suradnji sa predsjednikom I. V. dogovaramo da, od 17 tenkova koji se nalaze u tvornici, Jugo armiji isporučimo 1 – 2 loša tenka, a da ostale izvezemo i sakrijemo. Spremni tenkovi raspoređuju se na područje Nove Gradiške i Požege te Slavonskog Broda.

Početkom rujna počinju blokade vojarni, a s time u svezi i direktna prijetnja svim gradovima u Hrvatskoj uključujući i Zagreb. Zbog nedostatka kvalitetnih kadrova intenzivno se uključujem u realizaciju popune postrojbi i njihove logističke podrške. Posebna pažnja pridaje se instruktivnom radu sa postrojbama na području BiH.

() **rujna** održavamo sastanak u Nehajskoj 5 sa ronilačkom grupom koju organiziramo sa zadatkom da se sačuva ronilačka oprema bivše TO te da se pripremi diverzantska postrojba za podvodno djelovanje, na čelu s gospodinom Teskeradžićem.

1991. – Sastanak

Sigurnosna situacija i analiza izvršene pripreme za zaštitu požeškog kraja i za napad na vojarnu. Posebni značaj pridati zaštiti jedanaest ulaza u požešku kotlinu. Opasnost za „Zvečevo“ i s uporišta na Papuku. Izvijestio ministra Bebića da Požeška dolina neće pasti jer je zaprečenje izvedeno do savršenstva.

1991. – Sastanak u Slavonskom Brodu – daljnja proizvodnja oružja, oklopnog vlaka te protutenkovskih mina i drugih sredstava. Tenkovi pripremni za izlazak iz tvornice „Đuro Đaković“ te se moraju izvesti pomoću Labudica na područje Nove Gradiške i Požege. U tvornici se nalazi 17 tenkova, od čega se dogovara sa predsjednikom I. V. Slavonski Brod da se vojsci preda 1 – 2 loša tenka, a ostale izvesti i sakriti.

Nakon ispitivanja novog oružja na području Pleternice (oklopnog vlaka i drugih sredstava) i radi se na usavršavanju drugog oružja za masovnu proizvodnju, a to je brodski „šokac“ i pleternički „pleter“ kao i drugo formacijsko oružje.

Odobrenjem g. () počinjemo raditi i usavršavati torpeda koji se može upotrijebiti za rušenje mostova i uništavanje brodova, prihvaćanje tog projekta kao i iskaza u Glavnom stožeru prihvaća se prijedlog te se pristupa proizvodnji torpeda koji je nazvan „dupin“ – što je i zabilježeno na video – traci. Torpedo je dugačak 4 100m, promjera 320mm, težine br. 2 eksploziva 132kg, moguće eksp. punjenje od 90 – 95kg, daljinsko vođen do 3km sa 3 komande i to: 1. start, 2. upravljanje lijevo i desno, 3. eksplozija. „Dupin“ je hermetički zatvoren te se može potopiti i nakon toga upotrijebiti. Pogon je elektro – pokretač od 12 – 24W, a izvor struje tri akumulatora od 250AH. Upotrijebljen za rušenje pontonskog mosta u Jasenovcu i Jablanac na Savi. Tijekom akcije u Splitu nije bio upotrijebljen jer se konvoj mira iz Rijeke – Splita u to vrijeme kretao za Dubrovnik. Torpeda su spremna za upotrebu u brodogradilištu Split.

REPUBLIKA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIŠTVO ZNG
ZAGREB, Tuškanac 36
KLASA: 803-05/91-03/47
URBROJ: 5120-03-91-1
Zagreb, 20.09.1991.god.

MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE

- n/r gospodina Antuna Benčića

**Novčana sredstva za
izradu spec. oružja,
traži.-**

Molim Vas da nam hitno odobrite financiranje sredstava po Projektu „Videosnimka“ za izradu specijalnog oružja za potapanje brodova.

Kurirom

DOSTAVITI:

1. Naslovu
2. Arhivu

SI/JB

NAČELNIK ŠTABA
ZAPOVJEDNIŠTVA
ZBORA NARODNE GARDE
REPUBLIKE HRVATSKE
P u k o v n i k
Imra Agotić